

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Historia ecclesiastica, lat

Eusebius <Caesariensis>

[Straßburg], nicht nach 1475

Incipit liber quartus ecclesiastice historie

[urn:nbn:de:bsz:31-313482](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-313482)

Incipit liber quartus ecclesiastice
historie

Capitulum primū.

Quoddecimo anno
principatus tra-
iani cesaris. cer-
do que pauloā
te meorauimus
alexandriozū
gubernare plebem diem obiit. post
quē quartus ab apostolis primus no-
mine sacerdotij inibi iura suscepit.
Eadem tempestate alexander quoz
rome. cū octauū annum euaristū sa-
cerdotat administrationis impleisset
quinta successione post petrū atq;
paulū plebis gubernacula sortitū
est. **E**t quidem saluatoris nri institū-
ta ecclesiarūq; pfectus crescebat in
dies. iudeozū porro funera densissi-
mis cladibus exagitabatur. qui post
quē predictus impator annum octauū
decimū principatus ingressus est. rur-
sum iudeozū tumultus exarsit. quo
magnus mox numerus gentis eius oc-
cubuit. **N**am et alexandrie et p-
egiptum vlt cyrenen. tanquā atroci quā
dam seditione spū exagitati. pri-
mo simul cōmanētibus vicinisq; gēti-
libus inferre certamina. tum deinde
paulatim seditione crescente. sequē-
tū iam anno bellū publicū et nō mi-
nimū intulere romano duci. **T**ūc
lupo cundā in partibus egipti. ac se-
ne primo plio iudeos secuta victo-
ria est. sed gentiles qui ex acie fu-
gerant irrūpentes alexandriā. iude-
os si quos forte inibi repererant
captos interimere. **Q**uozū auxilio

destituti. reliqui quā apud cyrenen re-
belles exiterāt. velut desperātes ad
agros egipti et castella vastanda
vertūtur. duce luca. **A**dversus hos
ipator mittit cū exercitū peditū atq;
equitum. sed et nauali manu mar-
ciū turbonē. qui multus sane pre-
liis nec paruo tempore cōsumptus
multa milia iudeozū nō mō apud
cyrenē s; et in egipto. qui luce auxi-
lium ferebant. pstravit ac perculit.
Priniceps vero romanus. etiam eos
qui apud mesopotamiā consiste-
bāt iudeos. ratū similia aufuros. lu-
cio quisto pcepit delere punciā fū-
ditus. totā gentem penē excidere.
Tum ille directa acie magnā eozū
multitudinē stermit. cuius facinoris
gratia quietus remuneratōis vice
ab impatore punciē iudee in dep-
tus est p̄hdatum. **S**ed hec etiā gre-
corū gentiliū historiographi. p sin-
gulas quoz etates ordine eodē me-
morie tradiderunt.

Capitulum ij.

raiano aut viginti annis mi-
nus sex mensibus principa-
tu pfuncto. eius adrianus in scep-
tra succedit. **Q**uic quadratus orōne
splendidissima apologeticū librum
p nostra religione cōscriptū. et va-
lidissimis cōmunitum assertio nib;
obtulit. quāquidē maligni quidam
hoies sub eodem principe nostros
nitebantur incessere. **Q**uānto hō-
dieq; fuatur. et apud nos et apud
multos ex fratrib; nostris. **E**t quā
volumie indicia magni cuiusdā vi-
ri et mentis ac fidei apostolice. eius
scilicet qui cōscripserit colliguntur

Ide igitur ipse sue antiquitatis speciem talibus exprimit vobis. **N**ostri autem salutatoris merito opera semper aderant viua et vera. in hijs qui sanati fuerunt et in hijs qui a mortuis excitati sunt. **N**on enim visi sunt tantummodo vel resurgere vel sanari. sed perpetuo ab hominibus videbantur. non tamen saluatore perire. sed et post discessum eius multis temporibus. ita ut aliquanti qui ab eo vel curati vel resuscitati sunt etiam ad nostra usque tempora perdurarent. **E**t de hoc quidem satis dictum. **S**ed et aristides vir fidelis et pietate nostre religionis iubar. quadrato simile volumine ad adrianum pro fidei nostre ratione conscripsit. **C**uius etiam nunc scripta seruantur.

Capitulum .iiij.
Tertio autem eiusdem principatus anno. alexander episcopus romane urbis sacerdotium sibi ac vitam finiunt de cetero expleto. **H**uic subrogatus est fixus. sed et alexandrie eodem tempore defuncto primo duodecimo sui sacerdotii anno. episcopatum iustus excepit. **I**n ierosolymis sane episcoporum tempora. successionesque. nullis ad integrum monumentis conseruata reperiuntur. eo quod valde ad breue patris temporis mortis sceleritate precepti. sacerdotio singuli quique functi prohibebantur. ita ut quantum ex veterum lectioe copiosius ad tempora usque principis adriani sub quo iudei excidium passi sunt. tradantur quidem episcoporum successiones esse decursas. **Q**uos omnes aiunt hebreos antiquae originis existisse. et ideo incunctanter ab hijs qui poterant de

fidei merito iudicare. sacerdotio quoque visos esse dignissimos. quippe cum omnis tunc ecclesia ex hebreis fidelibus coaceruata firmataque videtur. incipientibus ab apostolis et perdurantibus nimirum usque ad illud tempus excidii. quo iudei iterum deficientes. a romanis magnis rursus populis subiugati sunt. **I**gitur quoque per idem tempus assumme episcopos ex circumscriptione cessatum est. necessarium videtur omnes a primo usque ad id temporis enumerare pariter sacerdotes.

Primus itaque iacobus qui domini frater est habitus. per hunc symeon electus est. tertius iustus. zacheus quartus. deinde tobias quintus. et beniamin sextus ac septimus iohannes. tum mathias quem philippus excepit. cui decimus seneca subrogatus est. iustus deinde ac duodecimus lenis. post hunc est et quartus decimus ioseph. ac finis omnium iudas. **I**sti sunt fere omnes qui iherosolymis episcopi ab apostolis ad illa usque tempora que superius designaui. plebi illi ex circumscriptione presuerunt. **R**ome autem duodecimo anno memorati principis. sexto duodecim annis ecclesie gubernaculis functo telepho septimus ab apostolis subrogatur. **A**nno post quem et vno mese. alexandrie ecclesie moderamen eumenes sexta successione suscepit cum decessor eius vnde annis populo profuisset.

Capitulum .iiij

erū iu daicis motibꝫ ac fac
tionibꝫ rursus ad maiora
pgressis. rufus iudee presi
dens. armata manu sibi ab ipatoꝛē
decreta insolentiā gentis acerzime
cōpamebat. mltā milia passim vi
rozū feminazū puerozūqꝫ confici
ens. quozū terras iure belli roma
no vendicabat imperto. Tempoꝛē
quo ista gerebantur. ducebat exer
cītum iudeozū barchochabas qdā
qd̄ nomē significat stellā. ceterum
vir crudelis et scelestꝫ. sed ex voca
culo suo velut vilibꝫ mancipijs p
suadebat se ob salutem eozū fidus
magū celitus esse delapsū. egris
mortalibꝫ longa obscuritate dāp
natis ferre lucis auxiliū. **I**gitur
tū maxime belli huiꝫ fomenta con
crescerent. octauodecimo āno prin
cipatus eiusdem. apud bethera opi
dum pualidū iherosolimis vicinū
cum longior a romanis tenderetur
obsidio. fame ac siti. p. duellū intri
secus ad extremū in finitiombꝫ ad
ductis. postqꝫ dux ipse p̄cipue meri
tas suo facinorē penas exsoluit. ois
hec natio iam ex illo ab omī regio
ne finitima. ab iherosolimozū peni
tus arcebatur cum sanctione diui
ne legis. tum maxime cōstitutōibꝫ
et decretis adriam. ita ut ne de celis
re quidē p̄spectu. emmꝫ eis saltem
paternū solū p̄famis c̄bitibꝫ licēt
inspicere. **A**ristopelleꝫ historiogra
phus ista p̄sequitur. Ita factū est
vt ciuitas post interitū. iudaice gē
tis incolis mox in eā peregrine na
tionis cōfluentibus. p̄mutatis ciui
bus etiam elia appellaretur. ex cog

nomento ipatoꝛis elij adriani. et
ut in romanozū ius conuerterij tū
piter mutaret et nomen

¶ Caplm. v.

Igitur ex gentibus ut inibi cepit ec
clesia cōgregari. primꝫ post ep̄os
ex circūcisione. sacerdotiū ciuitatis
illiꝫ accepit mareꝫ. **C**unqꝫ iā reful
gentibꝫ in modū clarissimozū fidei
rū eccl̄ijs. vbiqꝫ fratrum vigente eti
am p̄ omē hoim genꝫ fide. qua tūc
tū piter in saluatore ac dñm nostrū
ih̄xū xp̄m integre et cōstāter cre
diderant. ille totius bonitatis emu
lus demon. utpote veritatis inimi
cus. et salutis humane hostis p̄pe
tuus. omnia molinā contra dei ec
clesiam cogitans. q̄ prius exterius
eam p̄secutiombꝫ et hostilibꝫ op
pugnauerat. n̄ sic malignis quibus
dam viris. et deceptoribꝫ reptis. in
testino bello eam quater misit
scilicet ut fraudulenti fallacesqꝫ ho
mines nostre religionis. simulato
tū noie induci. fidelium quidē si q̄s
forte p̄suasionis sue fraude decipēt
p̄fundaret. ignorantes vero fidei
nostre misterij. p̄uersis et feralibꝫ
suis vel gestis v̄l assertiombꝫ ipedi
tos. vere fidei et salutis longiꝫ sub
mouerent. **I**gitur hūane generis
deceptor antiquus. post menādū
quē supra retulimꝫ simonis succes
sozem. velut quādā bestia h̄yo ore
sibilātem. binisqꝫ ligis dyaboliz
ca venena vibrantē. saturninū quē
dā anthiochie genitū. et basiliden
alexandria ortum p̄duxit. quozū
vtrqꝫ suis in regionibus officinas
ip̄ie ac deo inuise cōdidit discip̄lie

Et quidem in omnibus pene saturninū
eadēq; mendaciū cōmendatū esse
significat prene⁹. basiliden vero s⁹
p̄textu mystice doctrine in immensū
tetendisse mentis ipse cogitatū
dum p̄digiosa fabularū figmenta
sibimet cōplacere. **S**; e contrario
multi admodū ecclesiastici viri p̄ ve
ritate fortiter stare. ascriptis q; et
assertionib; vera ratione subnixis
p̄ ap̄lica et ecclesiastica traditione cē
tare. ut ex librorū monimētis. etiā
posteris ad cauenda hereticorū ve
nena. munimē et subsidiū p̄beretur
E quibus puenit ad nos liber cele
berissimi scriptoris id tēp̄ris agrīp
pe castoris. confutationē basilidis
validissimā continēs. p̄ quē versu
tia. ac calliditas uiri ad decipiendā
mimis apta detegitur. Deniq; cū
publicaret ei⁹ archana. dixit eum
de euangelio quidē quatuor et vis
ginti cōmentarios cōdidisse. p̄p̄ta
tas vero sibimet nūcupasse quos
dam barchabban et barchob. ali
osq; qui nūq̄ exiit̄rant. quos ipse
tamen cōstituerit sibi. ac barbaris
vocalibus ut esset appellatio ipsa
tribilis nominari. **D**ocere etiā
eum refert. immolata absq; ullo res
pectu cōscientie degustanda. et si
nē scrupulo at; indifferenter. fidē
negandā p̄secutionis tempib;. **S**ec
tatoresq; suos ad morē p̄thagora
eum docuit qui quēnio silere. **A**dit
alia q̄. nō pauca. quib; secte hu
ius errorem penit⁹ a se deprehensum
et cōfutatum esse declarat. **S**ed et
prene⁹ scribit coeuū tēpore et mo
ribus memoratorū fuisse carpocra

ten quēdā. sup̄stitionis alteri⁹. qui
gnosia appellatur. vocabulo ab
scientia conficto auctoris. **Q**ui sa
ne p̄stigias hymonis magi. non ut
ille clam s; publice ac palam trade
bat. et velut p̄ sūmis at; optimis
studijs laudē cōfessam ac publicā
de nefarijs artib; a deceptis audito
ribus requirebat. et magicas tene
bras in luce publica porabat. **D**e
amatorijs dūtaxat sompnisq; im
missis demonijs paredis alijsq; si
milib; fraudib;. deq; hīs cōsequē
ter docere optere omēz homēz dece
nebat. qui ad p̄fectionē sui misterij
v̄l poti⁹ sceleris cupet puenire. as
serens non aliter vnū quēq; effuge
re posse mūdi huius p̄ncipes vel
declināe. nisi p̄ huiuscem oī. facino
ra sua cuiq; nefaria debita solueren
tur. **H**is igitur ille totius boni
emul⁹ utens sue malignitatis mi
nistris. tā eos qui post fidē ab hīs
decipiebātur rapiēbat ad tenebras
sempiternas. q̄ illos qui necdum
crediderant. tanq̄ esset si hec nostre
religionis infamia subinouebat a
fide. dū ob execrabile horū hoīm vi
tā. ip̄a; xp̄ianorū p̄fessionē audies
quisq; vitaret. nec aliunde tūc suspi
cio de nob; tanq̄ vere impijs et in
celestis fuerat exorta. qua assereretur
illicitis plebem nostram stupris et
p̄miscue habitis in matrib; ac so
roib; pollui. at; ab execrandis in
fantia di; dapib; funestari. **S**; nō
in longum durauit infamia. ubi se
ip̄a cepit veritas ap̄ire. quānimo et
elarius ac splendid⁹. illucescente
vita n̄rorū extinguebatur cōtinuo

superstitioni caligo signentis et fingunt
lis quibusque sectis que aduersum
veritatem exorte fuerant leuantes
et in multitudine ac multiformes spes
diffluentibus proficiebat et extollebat
tur indies. solus uere et catholice ec-
clesie splendor. nulla temporum varia-
te fucatus. que a castimonia sui ac pu-
ritate et diuine conuersationis gloria
per omne generum hominum sapientia doc-
trina. fide. et actibus refulgebat. **E**t
enim ipso conestum tempore quo cepit
opprobrii huius flamma restincta est
Permanit autem apud singulorum
mentis ueritas. que suis semper uiribus
nitens conuincit et arguit falsitatem
nec passa est adulterino maledictio-
rum furo. ecclesie castitatem pudicici-
amque lacerari. intantum. ut ex illo ad
nostra usque tempora. nullus tam seu-
mentis existerit. qui honestatem et
castimoniam plebis nostre. ore sacri-
lego coninnatis macularet opprobri-
bus. sed ad romanos et grecos
ad scythas ac barbaros. et ad ipsas
pene in ultimis orbibus recon-
ditas nationes. intantum suauis odor
de ecclesie gestis et diuinum quoddam
respirans. sancte conuersationis au-
ra peruenit. **I**ntantum ad aures om-
nium ac mentes felix christianorum fama
puecta est. ut omne hominum genus
legibus et superstitionibus patris dere-
lictis. se ad fidem christi conuertit. omnesque
barbaries genum feritate deposti-
ta ad ihesum concurrerent. discere ab eo
que uisus est et humiliter corde. **E**xite-
runt propterea per diuinam gratiam uiri ea
tempestate eruditissimi. qui probabili-
ter et sufficienter obscena heretico-

rum commenta conuincerent. et quid
uera fides in ecclesia catholica castita-
tis haberet ostenderent. **I**n quibus
egregius celeberrimus habebatur. que
integerrima traditione apostolice predi-
cationis simpliciter sermone conscrip-
ta. in quinque libris memorie tra-
didit. ubi et de suis ipse temporibus
aliquanta commemorat. et quibusdam
qui simulachra collocauerant talia
quedam scribit. **Q**uibus inquit templa
inimico potius sepulchra fecerunt. sicut
etiam nunc uidemus. **E**t quibus est
vni antinous filius adriani cesaris. cui
agones annui celebrantur. que anni
appellantur. nostris adhuc temporibus
instituti. **N**am et ciuitatem condidit eius-
dem nomine antinoam. et templum ei et sacre
doctrina instituit ac proleptas

Capitulum vi.

ed et iustinus fidelissimus no-
stre philosophie sectator
et in grecorum disciplinis eruditissi-
mus. scribens ad antinomum apolo-
geticum pro nostra religione librum
horum meminit. ita dicens. **N**on mi-
hi uidetur absurdum memnisse
in his etiam de antinoo. quod nuper
gestum est. que omnes timore panti-
pis. quasi deum colere ceperunt. cum
bene nouerint quis qualisue pau-
lo ante fuerit et unde duxerit gen-
tem. **I**dem quoque ipse etiam iudaici belli quod
tunc gerebatur memoriam faciens. ta-
lia quedam refert. **E**t enim in hoc quod
nunc geritur bello iudaico barcho-
chabas princeps iudaice factionis
christianos solos nisi negarent christum
tanquam blasphemos. ad supplicia ra-
pi iubebat. **I**n quibus libris etiam

de cōuerfioe sua quā habuit a gētī
li philosophia . ad vere religionis
fidē . q̄ non absq; pbabili ratione
et examinato iudicio ad hęc cōuer
sus sit . hoc mō describit . Nam et
ego ip̄e inq̄t . sectis platonis institu
tus . audiens infamari xp̄ianos . et
videns eos impavidos ad suscipiē
dam mortem . atq; om̄e supplicium
tollerandū . cōsiderabā q̄ ipossibile
esset ī malicia eos et in libidine cō
uersari . Quis em̄ aliqui voluptuo
sus et luxurijs dedit . et qui huma
nis carnibus vesci delicias putet
mortem libenter amplectitur . quo
scilicet ip̄a confestim careat p̄ qua
infamari voluit voluptate . quimo
vivere p̄petuo si liceret . et latere ius
dicia ī hoc magis operā daret . nō
dū semetip̄m statute ac p̄fesse mor
ti studeret offerre . Et et idē ip̄e vir
scribit . adrianū principē susceptis
a serenio gramiano clarissimo viro
p̄fide litteris . in quib; de xp̄ianis p̄
cūctabatur rescripsisse . q̄ nō esset
iustum xp̄ianis nulli; criminis reos
absq; iudicio legibusq; puniri . Si
mul et exemplum ep̄le ip̄i; subicit
cōtinētis hūc modū . Exemplū
ep̄le impatoris adriani scripte ad
minuciu fundanianū p̄cōsulē asiē

Capitulum . vii .

Accepi litteras ad me scrip
tas a decessoē meo serenio
gramiano clarissimo viro . et non
placet mihi relationē silentio p̄ter
ire . ne et innoxij p̄turbentur . et cas
lūpnatorib; latrocinandī tribua
tur occasio . Itaq; si euidenter puni
ciales huic peccatōi sue adesse valēt

aduersūm xp̄ianos . ut p̄ tribunali
eos in aliquo arguāt . hoc eis exeq̄
nō phibeo . Precib; aut̄ in hoc so
lis et acclationib; uti eis nō per
mitto . Etēn multo equi; est . si q̄s
volet accusare te . cognoscere de ob
iectis . Si quis igitur accusat et p̄
bat . adūsum leges quicq; agē me
moratos hoies . p̄ merito peccato
rum etiā supplicia statues . Illud
me hercule magnope curabis . ut si
quis calūpnie grata quāq; horū
postulauerit reū . in hūc p̄ sui neq̄
tia supplicijs seueriorib; vindices
Verū adrian; post hęc vicesimo et
primo sui principat; āno diē obiit
et antoninus cognomēto pi; ro
manū suscepit impiū . Qui; p̄mo
āno thelesphor; ānis vndecim sacer
dotio in vrbe roma admūstrato vis
ta discessit . ignius ep̄us sortem ros
mane suscepit ecclie . Verūptū pre
ne; refert thelesphor; martirio vitā
finisse . simul mdicās p̄gini ep̄i tē
porib; valentinū auctore valētina
ne heresis extitisse . et cerdone quē
dā errozis illi; p̄ncipē . q̄d postea
marcion secutus est eosq; vno tem
pore rome . sed et diuisis impietatis
efferbuisse . Scribit aut̄ ita

Capitulum . viii .

Mam valentin; venit romā
sub p̄gino . mualuit aut̄ tē
porib; pij . et ad amicitū vsq; dura
uit . Cerdo vero qui ante marcio
nem fuit . et ip̄e sub p̄gino qui erat
in vrbe roma ab ap̄lo non; ep̄us
venit . Qui tamen aliqui quidē q̄si
penitens et errozem cōfitemens excusa
bat . aliqui rursū occulte . interdū

etiā publice impietate docebat. i qua
cōiuctus a cetu fratimitatis arcetur
Nec autē dicit prene. i tertio adū
sus hereses libro. In pmo autē li
bro. nichilomin⁹ de cerdone hec di
cit. Cerdo vero a sectatorib⁹ hmo
nis impietatis sue occasiōib⁹. sūptis
romā venit s⁹ p̄gimo. ibiq; docuit
q̄ is qui a lege et p̄phetis p̄dicat⁹
est deus. nō esset ip̄e pater dñi no
stri ihesu xpi. quia ille quidē notus
esset. hic autē ignot⁹ est. et ille iust⁹
hic autē bon⁹. Cui succedens marc⁹
on ponticus. absq; reuerentiā vlla
blasphemās. auxit doctoris insaniā
Idem q̄ ip̄e prene. i immesum p̄
fūdū valentini errois de materia
et ceteris validissime coarguit. et
serpentis in modū cecis semetip̄m
latebris obtegentē. in lucem p̄tra
hit ac denudat. Is adiungit et de
marco quodam. quē dicit magicis
artib⁹ imbutum. et app̄ime enitū
isse. de cui⁹ p̄fanis superstitionibus
et archanis. nō tā sacris q̄ sacrile
gis et misticis misterijs ita scribit
Etem quidā eorū thalamū cōstru
ūt. et nefariū quoddā inuiciandi ce
lebrent gen⁹. tanq̄ secretis quibus
dam carnib⁹ ac v̄bis. nō tā sacris
q̄ execrabilib⁹. eum qui in troduct⁹
tur v̄l inducitur consecrantes. spi
ritales nupcias aiūt eē qd faciunt
instar videlicet sup̄narū cōiugatio
num. Adducētis v̄o eos ad aquā
et baptizantes. hec sup̄ eos p̄ferūt
verba. in noie aiunt ignoti patris
oim. et in veritate oim matre. et in
eo qui descendit in ihesu. Alij v̄o
hebraica noia ad pauore audien

elū. sup̄ eos quos inuiciant terribili
ter oblocūtur. **N**ec de sectatorib⁹
marci prene. scribit. **Q**uarto autē
ep̄atus sui anno. cū decessisset p̄gi
nus. romane ecclie sacerdotiū pius
suscepit. apud alexandriā v̄o mar
cus. tertio decimo āno ep̄at⁹ sui eu
menide defūcto. **Q**ui marc⁹ cum
decem ānis sacerdotiū ministrasset. ce
ladiani post obitū suū ecclie gubē
nacula dereliquit. **P**ius vero in
v̄rbe roma quidecim ānis in sacer
dotio expletis. aniceto post se tradi
dit sedem. **C**ui⁹ tēporib⁹ egepp⁹
refert semetip̄m romā venisse. et p̄
mansisse imbi vsq; ad eleutheriū q̄
post anicetū subrogat⁹ est ep̄atum
Quib⁹ tēporib⁹ simul florebat iu
stin⁹ in habitu philosophi dñū p̄
dicās verbū. et fidei nostre rationē
tā scriptis volumibus q̄ viue vo
cis assertione defendēs. qui et adue
sum martionē scribēs cōmemorat
de eo q̄ adhuc sup̄esset eo tēpore
q̄ scribebat. **D**emq; ita dicit. **O**ar
cion vero quidā pontic⁹ q̄ hodie
q; sup̄est. docet hoies aliū credere
esse deum. maiorem cōditore deo
Nec ille hoib⁹ ingerēs. et demoni
bus adiutorib⁹ vtens. multis blas
phemare psuasit. ut negarent crea
tozem oim deū ip̄m esse p̄re; xpi s̄
aliū quendā qui q̄si maior hoc esset
et tamē oim sectatores ei⁹ xp̄iani
appellātur ita nimirū neut oim cō
muni vocabulo cū diuerse sint sec
te. philosophi nūcupantur. **S**ed
et post pauca nichilominus dicit
Est autem et nobis liber aduersū
omnes hereses compositus. quem

si vultis decurrere dabimus etc.

Capitulum .ix.
Nic aut ipse iustinus scribit
etiam contra paganos volu-
me insigni. Sed alios libros pro
nostra religione in quibus ad anto-
ninum principem qui cognominatur pius
sermone dirigit scribens et ad se
natum in urbe. Etiam rome maxi-
me consistebat. Denique in uno ex
hijis libris etiam de semetipso volens
quod vel vni eorum ostendit hunc modum scribit
Impatori elio adriano aetionino
pio cesari augusto et verissimo filio
philosopho et lucio pho cesaris pro-
prio filio ac pius adoptiuo amato-
ri sapientie et sacro senatui atque om-
ni populo romano pro viris ex omni ge-
nere hominum congregatis et iniusto o-
dio laborantibus ac non digna pa-
ciens. Justinus pasci filius baccha-
rides ex urbe neapoli palestine vo-
nus pro omnibus hoc desero postulatus
Sed et interpellatus idem imperator in
asia ab his qui vario munitarum
genere affligebantur tale rescriptum
ad universos asie populos promul-
gavit etc.

Capitulum .x.
Imperator cesar marcus aurelius antoni-
nus augustus armenius pontifex
maximus tribunicie potestatis quini-
decies consul tertio universis simul
plebibus asie salutem. Ego quidem
non ambigo etiam diis ipsis cure esse
ne quis noxius lateat. Opto enim
magis ipsis convenit punire eos qui
sibi immolare nolunt quam vobis sed
vos confirmatis eorum quos persequi
mihi sententiam quam de vobis habent

dicentes vos ipsos et sine deo esse
Vnde et obtabilius habent animas po-
nere pro deo suo et mortem libenter
amplecti quam vobis talibus acqui-
escere et in vestre religionis iura con-
cedere. De moribus autem terre qui vel
facti sunt vel etiam nunc fiunt absurdum
non erit memoria vestra iusta como-
nitione solari quoniam quidem corpori quod
in huiusmodi rebus ad illorum in-
vidiam communes casus transferunt in
quo illi quidem maioris fiduciam acci-
piunt apud deum. Vos autem in omni
tempore quo in talibus ignoratis ce-
teros quidem deos negligitis cultum
vero immortalis dei quem christiani co-
lunt expellitis et deturbatis usque ad
mortem cultores illius observantie
persequentes super quibus plurimum ex pro-
vinciis iudices etiam venerabili patri
nostro scripserunt quibus rescriptum est
ab eo ut nichil omnino molestie huius-
modi hominibus generaret nisi forte
arguerentur aliquid ad usum roma-
ni regni statum moliri. Sed et michi
ipsi de his quam plurimum retulerunt qui-
bus ego pacem secutus sententiam
pari moderatione rescripsi. Ad si
quis persistit huiusmodi hominibus
absque ullo crimine mouere negocia
ille quidem qui delatus pro hoc nomi-
ne fuerit absoluator etiam si probetur
id esse quod ei obicitur christianus. Is
autem qui crimine obtendit reus pene
ipsi quam obicit existat. Proposita
epistola publice in conventu asie

Capitulum .xij.

Hec ita gesta esse testatur eti-
am melito epc ecclie sardēs-
sis. in eo libro quē ad im-
patorē verū pfide nra ac religione
cōscripsit. Qua tēpeltate etiā amice-
to romane ecclie pfidente. policar-
pum romā venisse. atq; habuisse f-
monē cum ipō amiceto. de pasche
die. prene⁹ refert. **S**z et alia quedā
de eodē policarpo scribit. que mihi
dignū videtur corpi huc nre nar-
rationis inferere. **T**ertio igitur li-
bro adūsus hereses. hęc de eo me-
morat prene⁹. **P**olicarpus inqt
qui nō solū ab aplis eruditus est
neq; solū conūsat⁹ est cū hys qui
dñm viderant. sed et ab ipis aplis
ordimat⁹ est smirneoꝝ ecclie epc
quē nos quoq; in prima etate no-
stra vidim⁹. diu etenim in vita et lon-
geua etate pdurans pmanit. no-
bilis viuēdo. sed et moriēdo nobi-
lioz extitit. quippe qui vitā marti-
rio consummauit. **D**ocebat autē
semper ea q̄ ab aplis ipē didicrat
et hęc ecclie tradebat que sola vera
docenda sūt. quozū testes sūt omēs
ecclie q̄ in asia cōstitute sunt. et hij
qui p temp⁹ etiā nūc in policarpī
successione pdurāt. **M**ulto autē ve-
rior et fide dignior. hic auctor eccle-
sie est et veritatis testis. q̄ valenti-
nus et marcion. et ceteri puerse mē-
tis hoies. **Q**ui etiā sub amiceto ro-
mā prexit. et mltos ex supradictis
hereticis ad eccliaz dei cōuertit. hęc
solā pdicans tenēdam esse veritatē
quā ipē sciret ab aplis suscepisse
quā et tradebat ecclie. **E**t sunt ad-
huc etiā nūc qui audierūt ab ipō

q̄ iohānes discipulus dñi apud
epheſū cū balneas lauandi gratia
fuiſſet ingreſſ⁹. et audisset ibi dñi
vintū. exiluiſſet cōtinuo et diſceſ-
ſiſſet. nō lot⁹. dicens. fugiam⁹ hinc
ne et balnee ipē corruāt. in quib⁹
chxrim⁹ lauatur veritatis inimicus
Idem etiā ipē policarp⁹ marciāni
aliqū cū occurriſſet et dicens sibi
agnosceis nos. respondit. agnosco
Agnosco pmogenitū sathane. **T**ā-
ta tūc apli atq; eozū discipuli in reli-
gione cautela vtebātur. ut ne vbiſ
quidē cōmūionē. cū aliquo eozum
qui a veritate deuiauerāt habere pa-
terentur. sicut et paul⁹ dicit. hereti-
cum hoies post vnā et alteram cor-
reptionē deuia. sciens qz puerſus ē
hui⁹ mōi et peccat. cū sit ex ſemet-
ipō dāpnat⁹. **E**rat et epla policar-
pi ad philipenses scripta pualida
ex qua formā fidei eius ac pdicati-
onis. si q̄s forte salutis sue sollicitu-
dine gerit. capere potest. **H**actē-
nus prene⁹. **P**olicarp⁹ vero in ip-
sa epla quā ad philipenses scripſe-
rat. vtitur testimonis de prima pe-
tri epla. **S**ed em̄ antonino qui pi-
us cognominat⁹ est. viceſimo et se-
cūdo āno pncipat⁹ exacto. mar-
cus aureli⁹ ver⁹ et antoninus fili⁹
eius cū lucio fratre ſuccedūt. **Q**uo
in tempore. policarp⁹ maximis p-
secutionib⁹ aſiam quatgentib⁹. vitā
martirio finiuit. **D**e quo plane ne-
cessariū duxi memorie tradere. maxi-
me cū scripta extet epla ex pſona
ecclie smirneoꝝ. ad ponti ecclias
data. que d̄ martirio ei⁹ beato ſine
designat. **C**⁹ exēplū infra scriptū ē

Ecclēsia dei que est apud smirnam
ecclēie dei constituta apud philome
liū. et omibz que ubiqz sūt sanctis
ecclēsijs catholicis. misericordia et
pax et caritas dei patris. et dñi nō
stri ihesu xpi multiplicetur. **S**cripsit
m^o vobis fratres de martiribz et de
quodā beato polycarpo. qui velut
signaculū quoddam martirij sui. finē
psecutionibz posuit. **E**t paulopost
describētes etiā retrozū martirum
agones. quedā talia scribūt. **D**eter
rere etiā volentes inspectantē pos
pulū. nūc flagris vsqz ad interiora
viscerū martires lacerabant. ita ut
abditā corpis et q̄ natura i archa
nis locauerat nudarentur. nūc autē
marinas codeas que conchilia vos
cant. et acuta queqz fragmenta. in
dorsum supinatis martiribz substē
nebātur. **I**n quibz omne tormenti
genus et pene speciē consumētes
ad ultimū deuorādos eos bestijs ex
ponebāt. **S**z in hijs p̄cipue desig
natur vir fortissim^o effloruisse. ger
manic^o noie. qui p̄ gratiā diuine
virtutis. metū corpe fragilitatis ex
cludit. **V**olente nāqz p̄confulē per
suasionibz aggredi virū. et obicere
ei prime etatis florē debere cum sui
met ipi^o miserationē cape ille nich
il moratus sponte dicitur p̄paratā
sibi bestiā puocasse. veluti tardan
tes increpans penas. et inique hu
ius vite vltro velocem expetisse di
scelsū. **V**erū cū ex hui^o tā insigni
morte. stuporem cepisset adstantis
p̄p̄li multitudo. et totius xpianozū
gentis mirari v̄tutem de contēpnēs
da morte cepissent. cōclamat omēs

Tolle ipios. polycarp^o requiratur
Sed cū ex acclamatione. grauis p̄
turbatio fieret. corinthū quēdam
natione frigē nup de suis regioni
bus aduentātem. accidit primo q̄
dem bestias ceteraqz tormēta sponte
lascellere. de hinc fractis animis ce
dere. ad ultimū etiā salutē signicla
p̄dere. **Q**ue res eū ad martirium
p̄cacia potius et temeritate. q̄ de
uoratione prohiluisse declarat. ip̄e
namqz se iudicijs ingesserat. **V**ict^o
itaqz exēplū euadens oibz dedit. cau
tius in rebus talibz et circūspectus
agendū. qz non temeritas sed fides
et modestia coronatur. **S**z de hijs
quidē talia gesta sūt. **I**nsignis au
tē vir polycarp^o. primo quidē cum
audiret vulg^o in se acclamationi
bus excitatū. in nullo p̄met^o mot^o
est. sed māsit impavid^o. tranquill^o
nāqz erat moribz et serenus aspectu
Qui cū in eadē ciuitate vellet iters
rit^o permanere. acq̄escens tū depre
cātibz se familiaribz suis ad agrū
quendā ciuitati p̄ximū secedit. atqz
ibi cū paucis die noctuqz nichil ali
ud q̄ in oīomibz p̄manet. pro pas
ce ecclēiarū q̄ ubiqz sūt supplicans
deo. qd ei facere i omi vita sua mo
ris p̄petui fuit. **S**z is in oīomibus
positus ante triduum q̄ cōprehens
deretur. visionē videt p̄ noctē. ceruis
cal capitis sui flāmis esse consump
tum. **C**ūqz euigelasset post visum
interpret^o est astantibz sompnum
suū. dixitqz p̄certo se ob xpm p̄ ig
nem vite exitū sortiturū. **I**n men
te igitur questione rurs^o fratru ca
ritate cōpulsus. cōmigravit i aliū

locū. Quo nō multo post inq̄sito
 res ei⁹ ingressi. correptis duobus
 pueris et altero ex hys ōberato. per
 iudiciū ei⁹ ad polycarpū pueniunt
 cū iam declinaret dies. Et ingressi
 ip̄m quidē iueniūt. in superiorib⁹ qui
 escentē. Vñ cū possit facilis ei trāz
 situs esse ad alterā domū. noluit di
 cens. volūtas dñi fiat. Quinimo
 et cū comperisset adesse cōprehensō
 res suos. in occursum eis progres
 sus. leto admodū vultu ac placito
 cōpellere viros cepit cum ingenti
 oris gratia. ita ut illi mirarētur et
 stupeficerēt qd tantum studij fuerit. ut
 vir illi⁹ grauitatis et honestatis. in
 tā longēua etate et tanta vite auc
 toritate possit. p̄quiri et cōprehēdi
 iussus sit. S; ille nichil moratus
 cōtinuo apponi mensam hostibus
 quasi hospitibus iubet. atq; eis epu
 las largius ministrari. vñ⁹ hore ab
 eis spacio orōnis gratiā ipetrato
 Orabat igitur. tanta dei gratia res
 plet⁹. ut admirarentur om̄s q̄ ade
 rat. et ip̄i q̄ ad cōprehēdendū eū ve
 nerāt peniterēt. q̄ tā honestū virū
 ac deo dignū et ip̄a etate venera
 bilē. rape iuberentur ad penā. Et
 post aliquāta. eadē scriptura verbis
 ip̄is talia coniūgit ex ordine

Caplm. xij.

Ostea vero q̄ finiuit oratō
 onē. memoriā faciēs om̄
 quoscūq; nosse potuit maiorū mi
 norūq; nobiliū et ignobiliū. et tot
 ius catholice ecclie que per orbem
 fr̄e est. istante iā hora p̄greditur. et
 a fino sedens ad ciuitate ducebatur
 eū esset dies magni sabbati. **P**erge

ti occurrit ei p̄fectus pacis. herodes
 noīe et pater eius nicetas. qui leuā
 tes eū secū in vehiculū. p̄suadere ses
 dulo conabatur dicētes. Quid em̄
 mali est dicē dñm cesarem et imo
 lare. et de cetero v̄iue securū. **N**ec
 ille primo tacit⁹ audiuit. sed ubi p
 sistebāt ait ad eos. Quid multis
 opus est. facturus sum qd dicitis
At illi postea q̄ nihil se profecisse
 senserūt. indignatione cōmoti cū
 contumelia eū vehiculo deiciūt. ita
 ut pedē lederet p̄ceps act⁹. S; qua
 si nichil fuisset murie tota alacrita
 te cōtent⁹. p̄gebat ad stadium. quo
 duci fuerat ip̄at⁹. Cū vero tumbe⁹
 ingens in stadio ex ingressu ei⁹ fur
 isset exort⁹. vox de celo delapsa est
 fortis esto o polycarpe et viriliter
 age. S; auctore quidē vocis vider
 re potuit nemo. audiu⁹ tū ad pluri
 mos venit. **I**nterea armatur ad fu
 rore tumult⁹ ppli videntis. qz poli
 carp⁹ introducit. **C**unq; emin⁹
 a p̄cōsule infrogaretur si ip̄e poli
 carp⁹. se esse cōfiteretur. **E**rgo inq̄t
 habeto etatis tue reuerentiā. et par
 cens vltime senectuti tue. iura fortu
 nā cesaris. gerens de priorib⁹ peni
 tudinē. et cōclama etiā tu. **T**olle sa
 crilegos. **T**ū polycarp⁹ toruo vultu
 ad pplm qui in stadio residebat
 aspiciens. eleuata ad celū dextera cū
 genu p̄clamauit et dixit. **T**olle
 sacrilegos. S; instante p̄cōsule et
 dicente. iura fortunā cesaris. et dic
 in xpm cōuncia. et dimitto te. poli
 carpus ad hęc. octoginta inq̄t et vj.
 ānis seruo ei. et nihil me lesit vnq̄
 quo possij maledicē et blasphemāe

regem meū qui salutē michi dedit
Cunq; rurſū vehemētī vgeretur
ut fortunā ceſaris iuraret. **S**i hāc
inq̄t iactantiā q̄ris. vt ego fortunā
ceſaris iurem. et quis ſim ignorare
te ſimulas. cum omī libertate audi
me. q; xp̄ian⁹ ſū. **S**i vero etiā rati
onē vis xp̄iane religionis accipere
ſtatue diē et audi. **P**rocoſul dixit
Suade pp̄lo. **P**olicarp⁹ ait. **T**i
bi quidē reſpondi. **D**ocemur em̄
p̄ncipib; et poteſtatib; hijs que
a deo ſūt honore deferre. eū ſcilicet
qui religioni nō ſit contrari⁹. **P**o:
pulo aut furētī ſatiſſacere non eſt
meū. **P**rocoſul dixit. **D**eſtias ha
beo patas. **Q**uib; ſubzigeris. niſi
cito pentueris. **A**t ille reſpondit
Nohibeātur. **N**obis em̄ imobilis
ſtat ſententiā. **N**ec poſſum⁹ de bo
no ad malū p̄ penitudinē cōmutar
i. **O**eli⁹ aut erat ſi hi; mutarētur
ad bona. q̄ p̄ſeuerāt in malis. **T**ūc
procoſul. igni te inq̄t faciam cōſumi
Si tibi beſtie cōtempnēdi videtur
nec p̄poſiti recipis penitudinē. **A**t
ille. ignem mimaris inq̄t hunc. qui
ad momentū incenditur. et paulo
poſt extinguitur. quia ignoras futu
ri iudicij ignē eternū. qui ad p̄petu
as penas p̄paratus eſt ipſozū. **S**;
quid moraris. **N**ohibe qd̄ volueris
Nec et multa alia hijs ſimilia di:
cens. polycarp⁹ cōſidentia ſit et leti
tia replebatur. ita ut alacritatē vul
tus ei⁹ reſponſionūq; cōſtantiam
p̄conſul maximo ſtupore mirare
tur. **M**iſſo igitur curione ad po:
pulū. iubet voce maxīma p̄teſtari
polycarpū tertio conſeſſum xp̄ianū

ſe eſſe. **Q**uo audito. vniuerſa mē:
titudo tam gentilium q̄ iudeozum
ſmirnēſiū ciuitatis. cū ingenti furo
re acclamabāt. **N**ic eſt totius aſie
doctoz et pater xp̄ianoꝝ. noſtroꝝ
aut ſubuerſoz deozū. **I**p̄e eſt qui
multos docet ne imolēt. neq; ador
rent deos. **E**t poſt hec ūba acclama
bāt philippo munerario. ut leonē
polycarpo dimitteret. **Q**ui reſpō:
dit nō ſibi licere. q; iam editionis
ſue mun⁹ expleſſet. **T**ūc illi om̄s
pariter clamauerūt. ut polycarpus
vī⁹ arderet. **O**ptabat em̄ viſionē
rius quā de ardente cervicali vidit
īpleri. **Q**ue cū dicto citius gererē
tur. ipſis populis ligna v̄ de balne
is vel de publicis q̄buſq; locis. et
ſarmēta cōgregātib; p̄cipue iu deis
ardētius ad hec ex more feruētib;
cum omī velocitate exſtruct⁹ eſt ro
gus. **T**um depoſitis ſenior indu:
mentis. ac zona reſoluta. calciamen
ta quoq; pedib; temptabat educē
que nūq; niſi a religioſis q̄buſq;
fide et deuotione. ſemetipſos inuicē
p̄uenientes reſolui cōſueuerāt. **I**ta
nāq; in omī etiā reliqua vita ſua
venerabiliter ab omib; colebatur
Ut ergo expedita ſunt que ad igni
nem p̄rinebāt. cū eū vellent rogo
i poſitum etiā clauis affigere. ait. ſi
nīte me. **Q**ui em̄ dedit michi ignis
ferre ſupplicij. dabit ut et ſine cla
uozū affixione flāmas imobiliter
p̄ferā. **T**um illi omiſſis clauis. vi
culis vſi ſūt ſolis. **Q**uib; poſt ter:
gum manib; reuictis. velut elect⁹
aries et ex magno grege aſſūptus
acceptabile holocauſtum oipotentī

oblatus est deo .has p̄ces etiā i ip̄a
passione pfundens

Quus dilecti et benedicti filij
tui ihesu xpi pater .p. que
tui agnitionē suscepimus
deus angelozū et v̄tutum et v̄niū
se creature ac totius iustozū gene
ris .qui om̄s corā te viuūt .benedis
to te qui me in hanc diem atq; in
hāc horā pduce dignat̄ es .ut par
ticeps existerem martirū .et calicis
xp̄ itui in resurrectionē vite eterne
aie ac spūs dei mei p̄ incorruptio
nem spūs sancti .in quib; suscipiar
in cōspectu tuo hodie .tanq̄ sacrifi
cium pm̄gue et acceptabile sicut p̄
parasti et presignasti .ita et fecisti
Ver̄ es tu et sine mendatio deus .
pp̄trea et in oib; laudo te et bene
dicio tibi et glorificabo te .p. eternū
dñm et pontificē ihesū xpm̄ dilec
tum filiū tuū .p. que et cū quo tibi
et cū spū sancto est gloria .et nūc et
in futura secula amē . **E**t cū amen
insonuisset cōone cōpleta .subiciūt
ignē .hoies ignis eterni . **C**ūq; flam
ma ingens reluxisset .vidim; mira
cula om̄s nos .quib; ea de; videre
cōcessit . **E**t quibus et q̄ plurimi a
dño ad hoc reseruati sūt .ut anūci
arent ceteris que viderūt . **I**flāma
eterni in modū camē curuata specie
quasi velū naus vento sinuatū su
pra corp; martiris stetit .qd̄ corp;
in medio positū nō erat ut caro ar
dens .sed tanq̄ si aurū aut argentū
in fornacē candesceret . **T**ū p̄trea
odorē narib; hausim; .tanq̄ turis
incensi .v̄l preciosissimi flagrantis
vnguenti . **A**d v̄ltimū videntes sce

lerū ministri .igne corp; nō posse
cōsumi .iusserūt p̄p̄ accedere con
fectozē .et corp; cui ignis cesserat
mucrone transfodere . **Q**uo facto
tā larg; pfusus est sanguis vt resti
gueret rogam; .pp̄lus aut miraculi
stupore discersit . attomē erga elec
tos dei tā isigni ei; fauorē p̄specto
Hic ergo est admirabilis et elec
tus temporib; n̄ris .magister ap̄lic
us .et p̄pheti; smirnezū ecclie sa
cerdos .qui om̄e v̄bum qd̄ locutus
est .et impletū ē et implebitur i futuro
S; ille emul; toti; boni .et adūsari
us om̄i iustozū . p̄ q̄ vidit q; et p̄
martirij glā .et p̄ vite egregie vir
tutib; coronat; est .et p̄ mortē pre
mia immortalitatis indeptus satis
agere cepit .ut reliquias eius ad sep
ulturā nostris desideratib; nemo
cōcederet **I**nstigabatur ego niceta
herodis pat; .frater aut dale ei .ad ir
re iudicē et petere ab eo ne humā
dum cōcederet corp; .ne forte inq̄t
relinquētes illū q̄ crucifix; est .xp̄ia
ni hūc colere incipiāt .iudeis maxī
me ista machinantib; .qui et n̄ os
intentis oculis obseruabāt .ne eum
flāmis adhuc ardentib; rapent .ig
nozātes miserum q; neq; xpm̄ ali
quū possum; derelinq̄re .qui mortē
p̄ toti; mūdi salute sustinuit .neq;
aliū quēq; colere .q̄ verum deum et
qui solus colendus sit nouerimus
martires v̄ro tanq̄ discipulos do
mini diligam; .et veneremur quasi
integre fidē magistro seruantes et
dño .quozū nos quoq; in fide et p̄
seuerantia caritatis optam; esse p̄ti
cipēs . **V**bi aut vidit .centurio tam

obstinatam iudeorum cōtentionē. po-
situm in medio ip̄m corp⁹ exussit.
et ita nos postmodū cōbusta ossa
p̄ciosissimis gēnis cariora. et om̄i
auro pbabiliora p̄ ignē facta colle-
gim⁹. ac sicut cōueniebat ex more
condidim⁹. Quo in loco etiā nūc
p̄stante dño sollempnes agim⁹. cele-
bresq; conuētus. maxime quidē in
die passionis eius. sed et cū eo eorū
memorias qui p̄ri⁹ passi fue-
rant celeberrim⁹. ut sequentiū animi
ad p̄cesso.ū viā exemplis insignibz
suscitentur. **N**acten⁹ de beato poli-
carpo. Cū quo etiā alij duodecim
ex philadelphia venientes. apud
smirna martirio consumati sūt. **S**z
in eadem ep̄la cōtinebatur etiā de
alijs q̄ plurimis eiusdem temporis
martiribz interta narratio. **I**n q̄s
bus refertur post polycarpū q̄ etiā
metrodor⁹ quidā. ex martionis he-
resi p̄sbyter igni sit tradit⁹. **I**nter
ceteros aut qui p̄ idem temp⁹ mar-
tires extiterūt. famosissim⁹ mibi re-
fertur quidā p̄ionius noie. cui⁹ p̄
singulas interrogatōes responsio
nū constantiā. et pro fide nostra ad
p̄p̄. in oōnes. quāq; apud iudices
interit⁹ sem p̄ astiterit. docens sem-
per et disputās etiā in ip̄is tribu-
nalibz. utq; hijs qui in p̄secutione
tūbauerāt cohortatōibz suis. ad
confurgendū dexterā dederit. et in
carcere posit⁹ qliter ingressis ad se
fratribz aīos ad martirij tollerant-
tiā roborarit. quosue etiā ip̄e pro
martirio ptulerit cruciatus. utz sic
clavis affixus. et ardenti rogo sup-
posit⁹. et ut in hys beatū vite fecer-

rit finē. si quis vult plenius scire
ex illa que nobis de antiquis mart-
tiribz scriptura cōposita est. pleni-
us discet. **P**ost hęc etiā aliorum
apud p̄gamū asie verbē martirum
gesta referuntur. carpaci⁹ e⁹dam et
papiy. et agathonice optime femi-
ne. aliarūq; multarū. q̄ pro beatis
cōfessionibz martirio coronate sūt

Capitulum xiiij.
Qum quibz et vir mirabilis
de quo paulo sup̄ius fecim⁹
mēione iustini. cū secūdo iam
librū p̄ religionis nostre defensio-
ne conscriptū. tēporis illi⁹ iudicijs
obtulisset. remunerationē lingue fi-
delis et crudite. martirij mun⁹ acce-
pit. quodā philosopho crescēte noi-
mine cano tā p̄fessione q̄ moribz
dolos vero insidiasq; tendente. quā
quidē sepe cū eo disputās. audito-
ribus medijs non solū obtinuerat.
eum. verū et vobem eī⁹ veritate sibi
suffragante cōfuderat. **V**n et victo-
rie sue palmā martirij p̄cepit a do-
mino. **H**oc aut ita futurū etiā bea-
tus ip̄e verus philosoph⁹. veritatis
in ea defensione quā ab eo cōscrip-
tam sup̄radixim⁹. apte sicut erat fu-
turū p̄phetica mente p̄dixit hijs v-
bis. **N**ā et ego inq̄t spero me ab
aliquo horū quibz p̄ veritate obfi-
sto. insidias esse passurū. spero bar-
eulo aut clava feriendū. **C**erte vel
a crescente h̄ nō philosopho. h̄ et si
locampo. id est nō amatore sapien-
tię. h̄ amatore iactantię. **N**eq; em̄
dignū est philosophū noiari. eum
qui de hijs q̄ nescit publice p̄stati-
tur. et xp̄ianos sine deo eē. et ip̄ios

dicat. et gratiā et libidinē eorū q̄s
in errore positos ip̄e maioribz laq̄
is erozis inuoluit. **S**i em̄ ignora
tur ab eo xp̄i doctrina. et ea arguit
que ignorat. nequissim⁹ est et ip̄e
ritis multo nequior. q̄ et ip̄iti vel
p̄deote obseruāt. ne disputare aude
ant de his que ignorant. et de illis
testimonium phibere que nesciunt
Si vero legit q̄ apud nos scripta
sūt. et aut nō intellexit eorū v̄tutem
aut intellexit quidē sed dissimulat
ne et ip̄e suspectus habeatur in ta
libus. multo nequior et detestabi
lior iudicāndus est. qui ip̄iti vulgī
captans fauorē. veritatis ac p̄iera
tis quā p̄bat hostis existit et p̄di
tor. **N**ā et p̄posuisse me ei sciatis
q̄dam. ex quorū respōsionibz nich
il scire cōiact⁹ est. Et intantum ve
ra sūt q̄ dico. vt putē vobis etiam
q̄stionis habite. inter nos disputa
tiones allatas. ex quibz ap̄tissime
dinoscitur q̄ nostra sūt pentus ig
norare. **S**i vero necdū venerunt
hec ad noticiā nostrā. parat⁹ sūt rur
sum vob̄ audistibz disputare. **N**ec
sūt beati iustini v̄ba. in quibz scdm̄
ea que p̄dixerat p̄ crescentis infideli
as. martirio consumat⁹ ē. **T**acian⁹
nus q̄ vir eruditissimus. in prima
etate sua cū magna amirātōne orat
toriā docēs. ex qua nō parū glorie
q̄sierat. p̄ modū ad nr̄a se studia
cōuertens. libros etiā ip̄e aduersū
gentes dignos memoria dereliq̄t
in quibz iustini memit hys verbis

Capitulum .xv.

Sed et amirabilis inquit vir
iustini⁹ satis recte p̄secutus

est. filios istos dices esse latromibz
Et post aliquāta cum de philoso
phis quedā dixisset. addit etiā hec
Crescens deniq; ille qui obsedit v̄
bem magnā. in puerorū quidem sus
pris om̄s p̄ibat. in pecunie autē cu
piditate nullo inferior erat. **M**oz
tem vero cū ceteris cōtempnēdam
suaderet. ip̄e tā pessimā de ea oppi
tionē gerebat. ut iustinū tanq̄ v̄
tino malo traderet morti. p̄ eo q̄
veritate p̄dicans voluptuosos et de
ceptores philosophos arguebat.
Idem q̄ iustin⁹ p̄r⁹ q̄ p̄p̄riū defu
daret. aliorū qui ante se martires
extiterant. describēs agones. in p̄ri
mo defensionis sue libro talia q̄dā
refert. **M**ulier q̄dam ait coniūcta
erat viro turpi. que et ip̄a p̄r⁹ tur
piter vixerat. **N**ec postq̄ xp̄i p̄cep
ta cognouit pudica effecta. viro q̄
de pudicitia p̄suadebat. suggerens
ei scriptū esse in xp̄ianorū p̄cep
tis. eternas im̄mere penas. hys q̄
pudicitia in vita sua iusticiāq; con
tempserint. **S**z ille in eadē obscen
itate p̄sistens. actibz suis iā alienam
a se faciebat vxorē. quippe cum ne
fas esse mulier estimaret in ei⁹ ma
riti cōtubernio p̄manere. qui natu
re lege contempta. nouas vias libi
dinis exquirebat. **S**tatuit igitur
iura repudiare cōiugij. sed p̄p̄riū
infuentibz et de mariti emenda
tione pollicentibz. cōpulsā est in ei⁹
rursū consortio residere. **V**erū ille
post hec allexandriam p̄fectus. cum
turpi⁹ agere atq; in ceste vite maio
ra nūciaretur augmēta q̄sisse. mul
ier ne v̄stra in cōiūctione ei⁹ manēs

particeps incesti hois haberetur. li
bello et repudij dato discessit. **T**ū
ille egregi⁹ maritus quē gaudere
optuerat q^o in tū⁹ vxoris sue casti-
tas p^ofecisset. vt nō solū nichil tur-
pe cōmittere. sed ne mariti quidem
patienter ferre turpitudinē posset
a quo emendationē refutante pro
castimonia amore discesserit. nouo
crimis genere pro castitate accusat
vxorē. xpiana mōt est. **E**t illa qui-
dem libellū tibi obtulit ipator. vt
p^omo pmitteretur ei rem familia-
rem ordinare. tum deinde responde-
ret obiectis. qd et indulxisti. **V**erū
marit⁹ cum mulierē non posset ar-
guere. in ptholomei cuiusdā exitiū
qui magister mulieris i xpiana re-
ligione fuerat. tali arte cōuersus est
Amicū habebat centurionē quēdā.
huic p^osuadet vt p^ouocaretur a ptho-
lomeo si xpian⁹ esset. **N**oc tantū
ptholome⁹ tāq^o amator veritatis.
nequaq^o gliaz sue p^ofessionis occul-
tans. p^ouocanti xpianū se esse con-
fessus est. **N**ūc continuo centurio
in vinculo cōiecit. et multo tēpore
squalore carceris maceratū. ad vlti-
mū vrbicū iudici obtulit. **A** quo
simili mō hoc solum infrogat⁹ est
ptholome⁹. si xpianus esset. **Q**ui
rursū tantū boni sibi cōsciū. diuinā
nā religionē retulit. et de xpī ma-
gisterio ac toti⁹ boni institutionib⁹
publica cōfessione testat⁹ est. **Q**ui
enī negat qd est. sine dubio culpa-
bile iudicat esse qd negat. **C**onti-
nūo igitur post confessionē ab vrbicū
duci iubetur. **I**luc⁹ autē quis-
dam xpian⁹ vir. videns tam tamē

clatant sententiā. ait ad vrbicū
Quid q^o cause est. q^o neq^o adul-
terū. neq^o corruptorē. aut homici-
dam v^o latronē raptorēq^o. aut alter-
ri⁹. cui⁹ libet facinoris reū. sed tam-
tum p^o noie xpianū. q^o hoc se voca-
bulo cōfessus est nūcupari. ad mor-
tem duci hoiez p^ocepisti. **N**ō sunt
hec digna pio ipatorū nec sapien-
tissimo puero filio eius. neq^o sacro
senatui que agis o vrbici. **A**t ille
nichil aliud mōrens. ait ad lucium
Videris in et tu xpian⁹ eē. **C**ūq^o
lucius respondisset. hoc plane sum
etiā ipm vrbiciū duci piter iussit
ad mortem. **A**lle gratias mōt ago
q^o me nequissimis dñis absolutū
ad bonū et optimū p^oez. et regem
oim deū remittis. **S**z et tertius qui
dam. pari mō libertate vsus. pari
q^o sententia punitus est. **P**ost hec
illa iustinus annexit ex ordine q^o
paulo ante retulim⁹. id est et ego
mōt spero me ab aliquo horū. qui-
bus p^o veritate obsteti insidias esse
passurū et cetera

Cap^olm. xxi.

lurima aut nobis hic vir
studiozū monimēta dereli-
quit. quib⁹ erudite ei⁹ aie ac diui-
nis dedita disciplinis indicia collig-
gam⁹. in q^obus emolimentū plurimū
inuenire possūt. hi⁹ qui amorē
doctrine et scientie gerūt. **E**xtat
igitur ei⁹ liber hic de quo supius
memorauim⁹. ad antoninum qui
dicebatur pi⁹ et filiū eius. ac sena-
tum p^o nra religione cōscriptus. h⁹
et scds nichilomi⁹ defensionē nre
fidei continens. que proscribit ad

successorē supradicti p̄ncipis an-
toninū verū. cuius tempa nūc cepi-
mus explicare. **S**z et ali⁹ liber est
adūsum paganos. in quo d̄ singu-
lis v̄ nostris v̄ grecorū philoso-
phis cōferens. disputationē latissī-
mā conferit. **I**bi etiā de natura de-
monū differit quedā. que hijs in-
serere longū est. **S**z et alius liber ē
adūsum paganos. qui sup scribitur
confutator. **S**z et ali⁹ eiusdem
monarchia. quē nō solū de nostris
libris. sed et de grecorū volumibz
teruit. **E**st et ali⁹ qui super scribitur
psalter. et ali⁹ velut in subno-
tationū mō de aia. in quo diuersas
q̄stiones inseruit. ex hijs q̄ apud
grecorū philosophos agitantur. q̄-
bus contra dicturū se reppmittit. et
suā de hijs sententiā. in illi⁹ responsi-
onīs volumie platurum. **C**ompo-
suit etiā dyalogū quasi cū iudeis.
quē apud ephesū eum triphone her-
ezorū nobilissimo doctore habu-
it. in quo exponit quō ipse p̄ diu-
nā gratiā ad credulitatē vere fidelis
p̄duct⁹ sit. cū p̄ inensū studiū
erga philosophorum gesserit disci-
plinā. p̄quirende veritatis amore
detent⁹. **S**imulq; refert de iudeis.
q̄ aduersum eccliaz xp̄i. in iudeis
feralibz agant. **E**t p̄ hijs in finis
lat triphonē. dicens. quia nō solū
non penitistis pro hijs q̄ a vobis
male gesta sūt. sed et viros aptos
ad hoc elegistis de iherosolimis. et
misistis p̄ omē terram. qui circūirēt
et dicerent ipsam heresim surrexisse
xp̄ianorū. simul vt et criminosa q̄-
dam diffamarēt aduersum nos. q̄

scilicet p̄ heresim ignozātes quicq; defen-
dit. cōsortia nostra vitaret. in quo
nō solū nob̄ ip̄is. s; et alijs o p̄pro-
bria fingendo causa mortis extitit
stis. **S**cribit autē. q̄ vsq; ad sua tē-
pora. p̄phetie gratia i eccliaz flo-
ruit. **S**ed et apocalipsum iohānis
ap̄li eē dicit. p̄phetis etiā quibus-
dam vitur testimonijs ad tripho-
nem. cōuicēns eum. de hijs q̄ iudei
abscederint heresim de scripturis et ab-
stulerint. **S**z et m̄ta ei⁹ alia apud
q̄ plurimos fratū ferūt q̄ ita p̄-
babilia ac digna vetribz iudicata
sūt. vt p̄ne⁹ ex ip̄is inueniatur as-
sumere. et in quarto aduersum her-
eses libro de his hoc mō scribere
Et bene inquit iustin⁹ in eo volu-
mine quē adūsum martionē scri-
bit p̄secut⁹ est dicens. quia ipse do-
mino nūq; acq̄esceret. si aliū deū di-
ceret p̄ter oim̄ creatoreē. **E**t iterū
in quinto eiusdem opis libro dicit
Et optime inq̄t iustin⁹ affirmat. q̄
ante aduentū dñi nūq; ausus est sa-
thanas blasphemare deū. quippe q̄
nōdum agnouisset dāpnationem
suam. **N**ec autē nobis necessario d̄
opusculis iustini dicta sint. ad inq̄-
sitionē librorū eius studiosos q̄sq;
fidelū puocantibz
gitur octauo āno supradicti p̄nci-
pis amictō v̄ndecimo āno ep̄atus
sui defūcto. successit sothx. **A**pud
alexandriā vero eladion quatuor-
decim ānis ministrato sacerdotio.
agrippinum successorē reliquit

¶ Caplm̄ .xviij.

A pud antiochia vno thoro
phil^o p idem temp^o . sex-
tus ab aplis eccleie pontifi-
catu tenebat . Vbi quart^o post ne-
ronē fuerat corneli^o . post quē qui-
to gradu heros successerat . Tūc eti-
am egesipp^o de quo supra memo-
uim^o insignis habebatur . et dioni-
sius chorinthiorū ep^o . sed et pimit^o
nobilissim^o apud cretam in ep^ois
fuit . Philipp^o etiā et appollinaris
et melito . misanusq^{ue} et modestus .
et p^{ri}puus pyrene^o . quorū oim ad
nos vsq^{ue} aplice fidei et sane doctri-
ne p^{re}clarissima monimēta plata sūt

¶ Caplm. xvij .

Ex quib^{us} egesipp^o in quinto
comētariozū libro . vbi sen-
tentia sue fidei plenissima cū astruc-
tione designat . indicat hoc etiā . q^{uod}
cum ad urbem romā pgeret . pluri-
mis p loca singula ep^ois in sermos
ne et caritate cōgressis . oim eiusdē
fidei p^{re}dicatores doctoresq^{ue} repit .
simul et de ep^ola clemētis ad chorin-
thios scripta quedā cōmemorat . q^{uod}
etiā inserere huic op^{er}i nostro ne-
cessariū duxi . Sit ergo . Et p^{er}man-
sit inq^{ue} eccleia corinthiorū in p^{re}di-
catione recta . usq^{ue} ad p^{ri}mum ep^om
Quē romā nauigans vidi . et rese-
di cum eo apud corinthū diebus
multis . delectat^{us} puritate fidei eius
Cū autē venissem romā . p^{er}man^{si} in
ibi . donec aniceto sother . et sother^o
successit eulether^o . Sed in oibus
istis ordinationib^{us} . v^{el} in ceteris q^{uod}
p reliquas urbes viderā . ita omnia
habebatur . sicut lex antiq^{ue} tradi-
dit . et p^{ro}phete indicarijnt . et domi^o

statuit . Item idē ip^{se} etiā de hereti-
cis qui suo tempore exorti sūt . talia
q^{uod}dam cōmemorat . Et postea q^{uod}
inq^{ue} iacob^{us} qui cognominatur iusti^o
martir effect^{us} est . sicut d^{omi}ns etiā ip^{se}
reddēs testimoniū veritati . electōs
diuina symeon cleop^{he} fili^o . ep^ous
oro matur . elect^{us} ab oibus p eo q^{uod}
esset consobrinus d^{omi}ni . p^{ro}pterea autē
tūc eccleia virgo vocabatur . q^{uod} non
dum fuerat adulterini vbi subrepti-
one corrupta . S^{ed} thxob^{at} quidā
quia repulsam meruit ep^oatus . ip^{se}
cepit inicio pturbare omnia et cor-
rūpe . Qui erat ex septē heresib^{us} in
p^{ro}p^{ri}o constitut^{us} . Ex quib^{us} erat et
symon . a quo et symoniam . Cleo-
bi^o . vnde cleobiani . et dolisthe^o . v^{el}
dolisthami . et gorde^o . vnde gorzenis
et masbutheus . v^{el} et masbuthei . s^{ed}
et menadriam ab ip^{so} et marcioma-
ste . et carpocratiom . et valentiniani
et basilide . et saturniani . Quorum
vn^{us} quisq^{ue} diuersis corruptionib^{us}
fidei seorsum scisma cōponens . p^{ro}-
p^{ri}ā sectā et p^{ro}p^{ri}os habuit sectato-
res . Ex quibus p^{re}cesserūt pseudo-
cristi . et pseudo p^{ro}phete . et pseudo
ap^ost^{oli} . q^{uod} i diuisas p^{ar}tes frat^{er}ū vnitas
tem scandentes . p corruptionē doctri-
ne . castū eccleie cubile macularūt .
et impietate loquētes . adūsus d^{omi}ni
et adūsus xp^om et^{er} . S^{ed} et antiquas
iudeozū hereses . idē ip^{se} scriptoz .
que . v^{el} quante . fuerint . p hec verba
designat . Erant inq^{ue} diūse senten-
tie in circūcisione . idest in filiis isra-
hel . q^{uod} maxie adūsabatur tribui iude
ex q^{uod} xp^o est . Erāt ergo . iessei . gali-
lei . et merobaptiste . et masbuthei

samarite. saducei. pharisei. Sed et alia q̄ plurima scribit. de quibus ex pte iam p̄ locorū oportunitate in supioribz memorauim⁹. Dissertuit aut̄ et de euangelio sc̄dm hebreos et syros. et quedā etiā d̄ lingua hebraica disputauit. et iudaica rum traditionū mem̄it. p̄ que indicat se ex hebreis ad fidē xp̄i uenisse. Verū et hic ip̄e et prene⁹ et ois antiquorū chorus. libzū qui attitū latur sapiētia salomonis dixerūt. sicut et puerbia et cet̄ra. De apoc̄liphis uero cū ageret aduersū quosdam hereticos. corrupta in hys q̄dam et falsata esse phibuit.

Capitulum .xix.

Sed uenendū nobis est tandem ad beati dyonisi com memoratiōē. chorinthiorū ecclie ep̄i. cui⁹ eruditione et gratia quā habebat in uerbo dei. fruebatur. nō h̄i ppli solū quos regendos susceperat. sed et p̄cul positū. quibz per ep̄las. p̄ntiam sui reddebat. Extrat demiqz ei⁹ ad lacedemonios scripta de catholica fide. in qua et de pace atz unanimitate florentissime docet et alia ad athenienses. in q̄ ad euāgelij credulitatē inuitat et cōcitat segniores. simul et arguit quosdā uelut pene p̄lapsos a fide. cū ep̄us eorū publi⁹ fuisset martirio cōfirmat⁹. Sed et quadrati qui publico martiri successerat in sacerdotiū mem̄it. simul et memorat qz labore ei⁹ et industria. rediuuius quidā i ei⁹ calore fidei reparatus sit. Et illud in eadem designat ep̄la. qd̄ dyonisi⁹ ariopagites. qui ab ap̄lo paulo in

struct⁹ credidit xp̄o. sc̄dm ea que i ap̄lorū actibz designatur. primus apud athenas ab eodē ap̄lo ep̄e fu erit ordinat⁹. Fertur et alia eius ep̄la ad nicomedēses i qua heresim martionis ipugnat. et eccliaſtice f̄i dei regulā mirabili ratōne cōstituit. Scribit et alia ecclie gozinthiorū ceteris qz simul ecclis crete. in qua ep̄m ip̄orū philippum uelut magnis uirtutibz et optimis studijs p̄ditum p̄testatur. Dicit aut̄ ab hereticis eorū cōuiujs abstinedum. Scribit etiā ecclie amastrenorū ceteris qz cū ea ponti ecclis. in qua bachilidis et elp̄eti mem̄it. tanq̄ qui cū cōhortati sint ad scribendū. et multa i ea ex diuinis scripturis explanat. s̄c̄ qz ep̄i eorū mentionē facit nois palme. Et de nuptijs et castitate plura cōmēmorat. et ex quocūqz lapsu resurgentes et cōuertentes se a peccato etiā si ab heretica pueritate resiliant suscipi iubet. Cōiungitur et hys alia ei⁹ ep̄la ad gnosios. in qua cōmōnet et deprecatur ep̄m eorū p̄missū. ne graui onera discipulorum ceruicibz supponat. neue fratribz necessitate cōpulle cōstitatis indicat. in quo nōnullorū p̄clitetur infirmitas. atz rescribens p̄miss⁹ dyonisi. sententiā quidē cōsiliij melioris amplectitur. simulqz obsecrat eū post illa que p̄t̄ scripserat. robustioris iā et palidioris ubi decetro scripta transmittere. q̄ bus ad meliorē p̄fectum ecclie sue pplus aleretur. ne semper cibo lactis inhxerentes. puulorū uita in corpore iam senescente p̄duceret. S̄c̄

et recte fidei sue insignia et sollicitu-
dine. quā erga curā plebis expen-
dit. eruditionisq; ac sapientiē ubi
diuini. in hac ep̄la p̄mit̄ nobis ve-
lut in quodā speculo viū entem sui
dereliquit ymaginē. **D**yomisij autē
fertur et alia ad romanos data per
ep̄m sotherē. in qua instituta antiq̄
tus tradita in ecclia romana custo-
diri. libenter amplexū se hijs indi-
cat verbis. **A**p̄ principio nāq; mor-
ris est inquit nobis fratres om̄s
varijs iuuare beneficijs. multiq; q̄
ecclis que sūt p̄ diūsa fratū. cūcta
quib; indigent destinare. singlorū
quoq; necessitates in om̄ib; conso-
lari. sed et per metalla fratrib; rele-
gatis q̄ vsus poscit p̄bere. **N**ec ab
inicio romane ecclie facere moris
fuit. a patrib; sibi huiuscemōi in-
stitutione dimissa. et semp̄ integrē
custodita. **H**ec̄ vero ep̄c vester
sother. non solū seruauit q̄ patres
tradiderant. h̄ et auxit i meli⁹. **Q**ui
non tū sanctis q̄ vsus corporalis po-
scit imp̄t̄. verū et aduenientes fra-
tres. clemētī satis et mitissimō solac-
tus alloquio. et tanq̄ p̄iū se ac res-
ligiosum p̄ter; singulis exhibet. **I**n
hac ip̄a scriptura. mem̄it etiā ep̄le
clemētis ad corinthios scripte. sig-
nificās veteri instituto et antiqua
cōsuetudine. semp̄ ip̄az ep̄laz lectā
esse in ecclia. **D**eniq; sic dicit. **H**e
atam inq̄t duxim⁹ hodiernā dūicā
diē. in qua legim⁹ ep̄laz v̄az. quā
et semp̄ ad nostri cōmonitionē le-
gem⁹. sicut et illā p̄iorē a clemente
ad nos scriptā. idem adhuc ip̄e de
ep̄lis suis tanq̄ falsatis a q̄busdā

hec scribit Ep̄las em̄ quasdā fratri-
bus rogantib; me scripsi. q̄s tamē
ap̄li sathane zizanij repluerūt. q̄-
dam auferentes. alia autē addentes
quib; vere positū est in iudicio dei
Quid autē mirū si dūica v̄ba sanc-
te scripture falsare conati sūt. qui
uila hec que nos scripsim⁹ corru-
perūt. **F**ertur adhuc et alia p̄ter
istas dyomisij ad crisostorū fidelissī-
mā sororē scripta. in qua cōuenient-
ter vel serui v̄l mensure eius ratios
nabiles ei diuini v̄bi exhibuit da-
pes. **S**z de dyomisio satis dictū sit

Capitulum. xx.

leophilū vero quē anthi-
ochie ep̄m supra dixim⁹.
feruntur tres institutio nū libri ad
autolicū scripti. **E**t ali⁹ liber adū-
sum heresim hermoginis. in quo et
testimonijs v̄itur de reuelatōe io-
hānis. **S**z et alij extant ei⁹ instruc-
tionū variarū libelli. **I**gitur ea tē-
pestate hereticis p̄ omnē locū zizan-
iarū mō pura verbi dei semina ma-
culantib; .et areas ap̄lice doctrine
adulterina admixtione sedantib; .
ex om̄i p̄te sacerdotes dñi velut
vigilātes agricolae. excutere eorum
et expurgare mala semina nitēban-
tur. et tanq̄ solliciti pastores. inhi-
diantes lupos gregib; xp̄i. clamor-
rib; simul insectationib; q̄ replere
cōmonendo. fratres instruēdo. scri-
bendo etiā longe positis. ip̄os q̄
interdū sicubi corā deprehēdissent
comin⁹ purgendo. et v̄borū lucta-
tūc disputationū certamina p̄sternēs
do. alij q̄ posteris cōsulentēs. q̄stio-
nes eorū. et pueras. obiectiones

editis cōmentarijs cōfutando. **I**nter quos et theophilus de quo nūc loquimur. nō ignobili aduersum eos. id est aduersū martionē. inditatur ex hijs que legim⁹ disputa- tione cōgressus. **H**uius igitur septim⁹ ab ap̄lis. in antiochene eccle- sie sacerdotio maxim⁹ successit. **S**ed et philipp⁹ quē gothiniensis ec- clesie ep̄m supradixim⁹. nobile etiā ip̄e monumentū aduersū martionē dereliquit. **S**imiliter et preneus

¶ Caplm .xxi.

agnificēt⁹ aut ceteris mo- destus. qui om̄s ip̄i⁹ decep- tiones et fallacias. retracto quo ve- labatur nequie tegmine denudauit

¶ Caplm .xxij.

Melito quē sardiniensis antistes eccle- sie. et apollinaris apud hercpoli eccle- sie gerēs. celebrissimi inter ceteros habebātur. qui et im- patore romano apologeticos simi- liter libros. p̄ nostra vide luculen- tissime cōscriptos porregerūt. **N**o- rum quāta relicta sint monumenta que ad nostrā vsq; notitiā puene- rūt. infra ostenditur. **M**elitonis d̄ pascha libri duo. de optima cōuer- satione liber vn⁹. h̄ et de p̄phetis. de eccle- sia. de die d̄nica. de fide hoīs. de figmēto. de obedientia fidei. de sensi- bus. de aīa et corpore. et mente. de lauacro. de veritate. **I**te de fide. de generatione xp̄i. et de p̄phetia eius. **I**tem de aīa et corpore. de hospitali- tate. **I**te liber qui dicitur clavis. de dyabolo. de reuelatione iohan- nis. de deo corpore induto. et post om̄ia liber ad anthoninū. **V**erū in

libello suo. de pascha tēpus quē quo scribebat. insinuās ita dicit. **S**ub sergio inquit paulo p̄cōsule asie. quo in tempe sagaris marturio cor- ronatus est. quēssio ingens aborta ē apud laodiciā de pascha. **Q**uib⁹ dieb⁹ hec scripsim⁹. **H**ui⁹ etiā ip̄i⁹ libelli mentionē facit demens alex- andrim⁹ in ope suo. vbi de pasche ratione scribit. quōd se dicit ex occasi- one hui⁹ ip̄ius libelli. qui a melito- ne pri⁹ edit⁹ fuerat scribere. **I**n eo aut libro quē ad ip̄atorem scribit talia quedā memorat illis tempos- rib⁹ aduersum nos gesta. quōd nūc inq̄t factū est. **N**ūc p̄secutionē pa- titur gen⁹ piorū. et fugantur vn- diq; nouis decretis p̄ om̄es aīa p̄- mulgatis. **I**mpudētēs nāq; homi- nes et calūpniōsi. qui rape aliena desiderant. occasione accepta. impe- rialium p̄ceptorum. moxē p̄donū die noctuq; grassantur. et diripiūt innocentes. **E**t p̄ aliquāta iterū di- cit. **E**t si quidem te iubente hec faci- ūt. bonū credam⁹ quicq̄t iusto im- patore iubente cōmittitur. **S**ed et nos libētē ferim⁹ mortē. quā a te cognoscim⁹ irrogari. **S**ed hoc est solū quōd te obsecram⁹. ut ip̄e prius mistros p̄teritatis hui⁹ requiras et si a te mandate sunt iste quōs irro- gant mortes ip̄e discutias. **S**i ve- ro tuā quoq; cōscientiā. p̄ceptum illud tā imane et tam barbarum latet. obsecram⁹ ne nos despicias. et patiaris religiosos ciues. tā pub- lico latrociniō iugulari. **E**t iterū post aliquāta addit. etiā hec. **E**tem philosophia hec qua nos vtimur.

primo quidem florebat apud bar-
baros. **I**ntroducta est autē etiā ro-
mane nostre cōuersationi augusti
tēporibz. ex quo et regni vestri sub-
limi? culmē ascendit. obseruantie
hui? auspicijs eleuati. **C**ui? impij
feliciter ppagati. tu felix successoz
existis. et traditum tibi feliciter ser-
uas vna cū filio. **P**ropter qd et fil-
tibi cum impio traditū nostre phi-
losophie ritū. pari religione custo-
di. velut qui ingressu suo patribus
tuis causam pperitatis intulerit.
et fidem que cum ipi? augusti felis-
citatibz adoleuit. integrā tu qz nūc
regnās illibatāqz cōserua. qz nec ip-
si augusto i ingressu ei? vlt in pro-
gressu triste aliqd accidit. s; econtra
rio leta omnia. et omnia magnis suc-
cessibz plena. obseratibz deum sum-
mū pro impij hui? statu. religio-
nisqz hui? cultozibz. **N**ec quisqz
pncipū nisi nero sol? et domician?
neqz hoim suggestiombz aduersari
sūt dogmati nostro. **E**x quozum
tēpe accidit nos falsis calūnijs in-
famari. sed illozū errore qd ex igno-
rātia venerat. emēdauerūt ptes tui
q frequentibz p modū decretis ani-
mi aduerterūt i eos q auderet mo-
lestie aliqd hui? mōi cultozibz irzo-
gare. **I**n quibz auus tu? adrian?
et ad alios quidē mltos iudices. p-
cipue tamē ad fundamū pcosulem
asie. p hoc litteras dedit. **P**ater ve-
ro tu? tecū pariter romani regni
apicē regens. oibus qdem generali-
ter ciuitatibus. maxime tū ad lari-
seos. et tessalonicenses et athenien-
ses. p hijs mittit edicta. **T**e vero

multo magis eandē credim? seruāe
sententiā. imo et multo clemētius
cōsidim? pūisurū. tanq̄ qui vere
philosophie ac puē religiōis ama-
tor existas. **N**ec et multa alia no-
bilitate ab eo scripta. in libello de
quo mēozauim? mferūtur. in hijs
autē q de explanatione scripturarū
scribit. q̄s in pfatione enumerat. q
sint volumina veteris testamēti. q in
canone debeant obseruari. quā ptē
scripture indicare hijs necessariū
puto. **M**elito. **O**nesimo fratri sā-
lutem. **Q**uidē frequēter me ro-
gasti p studio qd habes. erga vbu
dei. vt excerpā tibi testimonia ex le-
ge et pphetis. d saluatore et de fide
nostra. simulqz indicē qui sit ordo
vlt numer? veteris testamēti volu-
minū. postulata libenter expleui. scī-
ens q sit in te discendi studium. &
quāta fidei deuotio. et ut vite etne
desiderio nichil pponas. **S**cias er-
go pperisse me vsqz ad orientis lo-
cum. vbi pdicationis nostre cepit
exordiū. et vbi gesta sūt illa omnia
q legūtur scripta. ibiqz diligenter
de oibus explorasse. que essent vete-
ris testamēti volumina. **I**bi igitur
que cum omni muestigatione com-
peri. hec sūt. moyfi libri quinqz. ge-
nesis. exodus. leuitic?. numeri. deu-
tronomiū. **T**um dem ihesu naue.
iudicū. ruth. **R**egnozū libri quā-
tuoz. paralipomenon. libri duo.
Psalmi dauid. salomōis puerbia.
que et sapientia. ecclesiastes. cantica
canticozū. job. pphete aut ysaias.
ieremias. **D**uodeci pphetarū. liber
vni. daniel. ezechiel. esdras. **E**x hijs

ergo et eglogas tibi ipse est excerpta
testimonia in sex libris digesta trans-
missi etc.

Capitulum .xxiiij.

et melitomis moimētis ista
cōperimus. Appollinaris
vero cū multa a multis habeantur
ad nos tū ista sūt que venerūt. apo-
logeticus liber. ad p̄dictū impatorē
scriptus. et aduersū paganos. libri
quique. De veritate. libri duo. et q̄s
postmodū edidit adūsum catafri-
gas. montanum scilicet et pseudo-
pphetissas eius. qui tūc primū deuiā
di a recto itinere exordiū supserant

Capitulum .xxv.

Sed et musam cuius in prece-
dentibus fecimus mentionē. fer-
tur libellus multa elegantia scriptus
ad quosdā fratres qui declinauerāt
ad heresim. que dicitur encratitarū
tūc nup̄ exortā. Cuius auctore exi-
tisse taciā. fmo asserit. illū ipm
de quo in superioribus memorauimus
beato iustino testimoniu dāte. Cuius
eum et discipulū ferūt. De quo tū
preneus in primo libro contra here-
ses hec refert. A saturnino inquit et
marcone descenderūt et hi qui vo-
cantur encratite. nuptias refutātes
que a deo antiquitus institute sūt. et
subtiliter accusantes illū. qui ab in-
icio masculū et femina; ad restituti-
onem hūani generis fecit. Sed et ab
aiialibus abstinēdū p̄dicāt. ingrati ex-
istentes deo. qui hec hūanis v̄sibus
procreauit etc.

Capitulum .xxvi.

contradicūt etiā primi hoīs
saluti. Et hoc nūc inuentū

est ab his quibus taciā? quidā aue-
tor extitit. et huiuscemodi blasphemias
introduxit. Qui fuit quidē au-
ditor iustini. sed donec cū ipso fuit
nichil tale sentire se p̄didit. Por-
tea vero quod ille martir effectus ē. ab-
scidit se ab eccl̄iasticis doctoribus ac-
rogātia tumidus. Et elatōe nimia
inflatus. tanquā qui se ceteris diceret
meliorē. p̄p̄riū maluit quod a veteribus
traditū docendi institueret stilū. secu-
la quedā inuisibilia scdm valenti-
ni fabulas introducens. nuptias
aut et fornicationē corruptionēq;
pari iudicās lege. filia martioni sa-
turninoq; cōfirmās. De salute ve-
ro adam in dubiū deducenda. nos
uis quāstionibus cōmentauit. Et pau-
lo post idē preneus addidit etiā hec
Nō multo aut inquit post seuerus
quidā sup̄radicte heresi robur ad-
iūgens. fomēta maxima eius secta;
toribus p̄stitit. Unde et magis seue-
riani appellati sunt. Qui vtuntur
quidē lege et prophetis. et euāgelij
sed p̄p̄ria quōdam interpretatōe scrip-
turarū sensum puerūt. Obtrētāt
paulo ap̄lo. et refutant eius ep̄las
Sed neq; ac̄ ap̄lozū suscipiūt. Ve-
rūtamenē p̄ior eozū auctor taciā?
collationē quādam faciens euāge-
liozū. nescio quō cōposuit euāgelij
vnū ex quatuor. quod diatessaron no-
minauit. Ad etiā nūc habetur a
multis. Dicitur aut et nonnulla ex
sermonibus ap̄li p̄mutasse. tanquā
q̄ emendare velit ordinē. cōpositor;
q; obozū. Reliquit aut hic ipse. in
finitū librozū nūm. Sed ille que ad
uersū gentes scripsit liber ex oib;

scriptis eius. p̄cipuus. et valde vtilis
 coprobatur. Et de hijs satis
 dictū. Per idem temp̄ innume-
 ris heresibz ubiqz pullulātibz. et p̄-
 cipue apud mesopotamiā. bardesa-
 nes quidā vir discretissim⁹ in firo-
 rū lingua. et vehemens dyalectic⁹. ad-
 uersū martionē aliosqz nōnullos
 dyalogos scribit. quos p̄pria ling-
 ua cōpositos edidit. Sed et plura
 alia ei⁹ extant volumina. que disci-
 puli ei⁹ in grecū vertere sermonem
 Erat nāqz ita potens in verbo et i
 doctrina. et in disputatōibz vali-
 d⁹. ut plurimos et nobiles viros
 habuerit sectatores. Et ei⁹ ad an-
 toninū de fato potentissim⁹ dialo-
 gus. Et et alia multa scripsit. que
 satis vtilia et p̄necessaria p̄secutio-
 nū que tūc erant temporibz extite-
 re. Ferunt aut̄ hūc ipm fuisse p̄ri-
 mo de valentini scola. Et cum ma-
 gistrū notasset erroris. et ineptias
 eius fabulas arguisset. visus est si-
 bi ad meliorē et rectā fidei senti-
 am cōuertisse. nec tamē ex integro
 veterū errorū sordes. maculāqz des-
 posuit. Hisdē vero tempibz. etiam
 romane ecclie sothex ep̄c viuendi
 finem fecit

¶ Explicit liber quartus ecclesiasticę
 historie

¶ Incipiūt. Capitula quinti libri hi-
 storie ecclesiasticę

Quanti et quēadmodū sub seuēo
 apud galliam p̄ pietate subierint
 mortem .i.

4
 Ad martires quādiu habebantur
 in vita. om̄s qui in p̄secutione lap-
 si sunt reuocabant .ii.
 Qualis attalo martiri apparuit
 visio .iii.
 Ad martires p̄reneū sua cōmēda-
 tione p̄secuntur .iiii.
 Quēadmodū sub marco aurelio
 cesare nostrorū precibus exauditis
 pluuiā p̄stitit deus .v.
 Enumeratio ep̄orum qui fuerunt
 rome .vi.
 Ad vsqz ad illa tempa per fideles
 miracula fiebant .vii.
 Quēadmodum p̄reneus canonē
 scripturarū diuinarū desinit. et de
 septuaginta in̄p̄reibz .viii.
 Enūatio sub cōmō sacerdotū .ix.
 De panteno philosopho .x.
 De clemente alexandrino .xi.
 De ep̄is ierosolimoꝝ .xii.
 De rodone et d̄ martōis secta .xiii.
 De pseudo p̄phis catafrigarū .xiv.
 De scismate qd̄ sub blasto factum
 est rome .xv.
 Que de montano et ceteris pseu-
 do p̄phetis ferūtur .xvi.
 De miliade et scriptis eius .xvii.
 Quāta etiā appoloni⁹ catafrigas
 confutādo p̄sequitur .xviii.
 Serapiōis de secta catafrigarū .xix.
 Que p̄rene⁹ cōtra hereticos apud
 urbem romā disceptauit .xx.
 Ad rome appollonius martirū
 passus sit .xxi.
 Qui tunc ep̄iscopi nobiles habe-
 bantur .xxii.
 De pasche q̄stione .xxiii.
 De dubitatione que orta ē apud
 asiam .xxiiii.